T.C.
DANIŞTAY
Sekizinci Daire
Esas No: 1996/3855
Karar No: 1998/460

ÖZETİ : Hukuka aykırılığı yargı kararı ile saptanmış bazı genel düzenleyici işlemlerin iptali ile bu genel düzenleyici işleme dayanak tesis edilen işlemlerin bütün hukuksal sonuçları ile ortadan kalkmasının bazı durumlarda imkansız olması veya haksız sonuçlara neden olması nedeniyle genel düzenleyici işleme dayalı işlemin iptal edilmemesi gerektiği hk.

Temyiz İsteminde Bulunan : ... Valiliği
Karşı Taraf : ... Büyükşehir Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. ...

İstemin Özeti : ... İl Trafik Komisyonunun 190 adet ticari minibüs plakasının ihale yolu ile şoför esnafına satılmasına ilişkin 2.6.1995 gün ve 53 sayılı kararının iptali istemiyle açılan davada; 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerin Yönetimi Hakkında Kanunun 7. maddesi, bu kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmeliğin 15. maddesi ile Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri ve Fon Yönetmeliğinin 26/C maddesinde, il sınırları içerisinde trafik düzeni ile ilgili bazı konularda il ve ilçe trafik komisyonları ile belediyelerin koordineli olarak çalışmaları gerektiğinin kurala bağlandığı, diğer taraftan, Karayolları Trafik Yönetmeliğinin 23.1.1995 tarih ve 22211 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan değişik 18. maddesinin C fıkrasında, ticari amaçlı taşıtların çalışma usul ve esasları ile güzergahlarının belirlenmesi konusunda daha önce belediyelerin öneride bulunması koşuluna bağlanan il ve ilçe trafik komisyonlarının karar alma sürecinden, bu koşul çıkarılarak anılan komisyonlara re'sen karar alma yetkisinin tanındığı, bu değişikliğe ilişkin yönetmelik hükmünün iptali istemiyle açılan davada Danıştay 8. Dairesinin 26.6.1995 günlü kararı ile yürütmenin durdurulmasına karar verildiği, bu durumda, belediye sınırları içinde çalıştırılacak yolcu taşıtlarının güzergahının tesbiti, anılan Danıştay kararı üzerine 23.2.

Scanned by CamScanner

1995 tarihinden önce yürürlükte bulunan yönetmelik hükmü uyarınca ancak belediyelerce teklif edilmesi halinde mümkün bulunduğu, bu gereğe uyulmadan diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teklif ve görüşlerine bağlı kalınarak tesis edilen işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle iptal eden İstanbul 3. İdare Mahkemesinin 16.4.1996 gün ve 585 sayılı kararının; dava konusu işlemin Karayolları Trafik Kanunun 12. maddesi ve ilgili yönetmeliğin 18. maddesi hükümleri uyarınca tesis edildiği öne sürülerek, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasasının 49. maddesi uyarınca temyizen incelenerek bozulması istemidir.

Savunmanın Özeti : Karayolları Trafik Yönetmeliğinin 18/c maddesinde yer alan "belediyelerce teklif edilmesi" ibaresinin kaldırılmasına ilişkin yönetmelik değişikliğine karşı Danıştay 8. Dairesinde açılan 1995/1316 esas sayılı davada 26.6.1995 tarihli kararla yürütmenin durdurulmasına karar verildiğinden ilgili yönetmeliğin eski hali ile yürürlükte olduğu öne sürülerek temyiz isteminin reddi ile mahkeme kararının onanması gerektiği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hakimi Ayten Küçük'ün Düşüncesi: Temyiz isteminin reddi ile mahkeme kararının onanması gerektiği düşünülmektedir.

Danıştay Savcısı Yücel Irmak'ın Düşüncesi : Dava; 190 adet ticari minübüs plakasının ihale yoluyla sürücü esnafına satılmasına ilişkin 2.6.1995 gün ve 53 sayılı ... İl Trafik komisyonu kararının iptali istemiyle açılmıştır.

İdare mahkemesince; 3030 sayılı Yasanın 7 nci maddesi ve uygulanma yönetmeliğine göre, il sınırları içinde trafik düzeni ile ilgili konularda belediyelerle il ve ilçe trafik komisyonlarının eşgüdüm içinde çalışması gerektiği, diğer yandan Karayolları Trafik Yönetmeliğinin 18/c maddesinmde değişiklik yapılacak ticari taşıtların çalışma ve usul ve esasları ile hat belirlemesi konusunda daha önce belediyelerin öneride bulunma koşulu çıkarılarak trafik komisyonlarına re'sen karar alma yetkisi verilmiş ise de, bu değişikliğe ait yönetmelik hükmüne karşı açılan davada, Danıştay 8. Dairesince yürütmenin durdurulmasına karar verildiği, bu durumda değişiklikten önceki yönetmelik hükmüne aykırı görülen işlemin iptaline karar verilmiştir.

Karayolları Trafik Yönetmeliğinin 18/c maddesinin değiştirilmesi hakkındaki yönetmelik 23.2.1995 günlü Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu değişikliğe karşı açılan dava üzerine dairemizce 26.6.1995 tarihinde "yürütmenin durdurulması" daha 22.5.1996 tarihinde de (K:1996/515) yönetmelik değişikliğinin iptaline karar verilmiştir.

Bu davaya konu olan 2.6.1995 günlü il trafik komisyonu kararına göre yapılan ihale 20.6.1995 gününde sonuçlanmış ve satış tamamlanmış ise de, gerek iptal gerekse yürütmenin durdurulması kararları ile yönetmelik değişikliği, yürürlüğe girdiği andan itibaren ortadan kalkmış, hukuk aleminden silinmiştir. Bu hukuki durum, iptal davalarının işlemi tesis edildiği tarihten itibaren ortadan kaldıran özelliğinden kaynaklanmaktadır. Yasa ve hukuka aykırılığı nedeniyle hiçbir zaman geçerlilik kazanamıyan bu yönetmeliğe dayanılarak, belediyenin önerisi olmadan alınan il trafik komisyonu kararında ve buna dayalı ihale işleminde

Scanned by CamScanner

hukuka uyarlık bulunmadığı açıktır.

Hukuka açıkça aykırı bulunan (değişik) yönetmelik hükmüne göre kazanılmış haktan da söz edilemez.

Açıklanan nedenlerle temyiz isteminin reddi ile, usul ve hukuka uygun bulunan kararın onanması gerekir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü:

Uyuşmazlık, ... İl Trafik Komisyonunun 190 adet ticari minibüs plakasının ihale yolu ile şofor esnafına satılmasına ilişkin 2.6.1995 gün ve 53 sayılı kararının iptaline ilişkindir.

Karayolları Trafik Yönetmeliğinin 18 maddesinin (c) bendinin 23.2.1995 gün ve 22211 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren değişik şekli ile, il sınırları içerisinde ticari amaçlı taşıtların çalışma usul ve esasları ile güzergahlarının tesbiti konusunda belediyelerin teklifinin alınması koşulu ortadan kaldırılmış bulunmaktadır.

Dosyanın incelenmesinden, bu değişik düzenleme uyarınca, ... İl Trafik Komisyonunun dava konusu edilen kararı ile, belediyenin önerisi alınmaksızın ... İli içerisinde ihtiyaç duyulan hatlarda toplam 190 adet ticari münibüs plakasının ihale yoluyla şofor esnafına satılmasına karar verildiği, idare mahkemesince de; Karayolları Trafik Yönetmeliğinin 18. maddesinin (C) bendinin değiştirilmesine ilişkin yönetmeliğin, dairemizin 26.6.1995 gün ve 1316 esas sayılı kararı ile yürütmesinin durdurulmasına karar verildiği, bu durumda değişiklikten önce yürürlükte bulunan yönetmelik hükmü uyarınca belediye sınırları içinde çalıştırılacak yolcu taşıtlarının güzergahının tesbiti konusunda belediyenin teklifinin alınması gerektiği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptal edildiği anlaşılmaktadır.

İptal kararı ile iptali istenilen idari işlemin tesis edildiği tarihten itibaren ortadan kalkacağı ve o işlemin tesisinden önceki hukuki durumuna dönüleceği bilinen idare hukuku ilkesidir. Ancak hukuka aykırılığı yargı kararı ile saptanmış bazı genel düzenleyici işlemlerin iptali ile bu genel düzenleyici işleme dayanarak tesis edilen işlemlerin bütün hukuksal sonuçları ile ortadan kaldırılması bazı durumlarda imkansız olmakta veya haksız sonuçlara neden olabilmektedir.

Dava konusu olayda, yönetmeliğin değişik hükümlerine göre tesis edilen dava konusu il trafik komisyonu kararından hemen sonra 20.6.1995 tarihinde sonuçlanan ihale ile 190 adet ticari minibüsün ihaleye katılan kişilere satışının yapıldığı görülmektedir. Dairemizin 26.6.1995 gün ve 1316 esas sayılı kararı ile yönetmelik değişikliğine ilişkin işlemin yürütmesinin durdurulmasına karar verilmesi ile bu işlemin tesis edildiği tarihten itibaren ortadan kalktığı açık ise de, bu yönetmelik değişikliği uyarınca davalı idarece belediyeden teklif alınmaksızın yapılan ihayeye katılarak, iyiniyetle hak sahibi olan üçüncü kişilere verilen ticari plakaların geri alınması, idari işlemlerdeki kararlılık il-

Scanned by CamScanner

kesine uygun olmadığından, dava konusu ihalenin iptaline ilişkin mahkeme kararı bu gerekçe ile hukuka uygun bulunmamıştır.

Açıklanan nedenlerle, İstanbul 3. İdare Mahkemesi kararının bozulmasına, dosyanın yeniden bir karar verilmek üzere anılan mahkemeye gönderilmesine 17.2.1998 tarihinde esasta oybirliği, gerekçede oyçokluğu ile karar verildi.

AZILK OYU

İdari işlemlerdeki sakatlığın yargı yerince saptanması halinde verilen iptal kararı üzerine işlemin geriye yürür biçimde ortadan kalkması idare hukukun ilkesi olmakla birlikte bu kuralın genel düzenleyici işlemler için geçerli olduğu söylenemez. Çünkü genel düzenleyici işlemler, genel nitelikli, soyut, belirli kişilere yönelik olmayan, idarenin tek yanlı iradesiyle oluşan hukuk kurallarıdır.

Düzenleyici işlemlerin iptal edilmesi ile tesis edildiği tarihten itibaren bütün hukuksal sonuçlarının ortadan kalktığının kabul edilmesi halinde genel düzenleyici işlemlere dayalı olarak tesis edilmiş bütün idari işlemlerin de ortadan kalkması uygulamada telafisi güç zararlara neden olabilecektir. O nedenle, genel düzenleyici işlemlerin ancak iptal edildiği tarihten sonra yürürlükten kalkacağı, iptal kararının geriye yürümesinin mümkün olmaması (Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarının geriye yürümemesinde olduğu gibi) nedeniyle dava konusu işlemi iptal eden mahkeme kararının bu gerekçe ile bozulması gerektiği görüşü ile çoğunluk kararına katılmıyorum.

Scanned by CamScanner